Комунальний заклад Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ РІЗНИХ ТИПОЛОГІЧНИХ ФОРМ ТА РІВНІВ СКЛАДНОСТІ З КУРСУ «ЗАГАЛЬНА ГЕОГРАФІЯ» 6 КЛАС

(збірник дидактично-методичних матеріалів за результатами роботи обласної творчої групи вчителів географії)

Суми – 2018

Рекомендовано до друку вченою радою
Комунальний заклад Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
21.12 2018 року, протокол № 14

Рецензенти:

Сюткін С.І., доцент кафедри загальної та регіональної географії Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка, кандидат географічних наук;

Гиря О.О., доцент кафедри педагогіки, спеціальної освіти та менеджменту КЗ СОІППО, кандидат педагогічних наук

Упорядник:

В.Д. Попов, методист з географії та економіки навчально-методичного відділу координації освітньої діяльності та професійного розвитку КЗ СОІППО

Збірник тестових завдань різних типологічних форм та рівнів складності з курсу «Загальна географія» 6 клас: збірник дидактично-методичних матеріалів за результатами роботи обласної творчої групи / упор. В.Д. Попов. – Суми: НВВ КЗ СОІППО, 2018. 84 с.

У збірнику дидактично-методичних матеріалів висвітлено досвід роботи членів обласної творчої групи вчителів географії (Бартош Є.М., Гайдукова Н.В., Жутова Т.А., Ковальчук Р.Є., Лустенко Т.В., Малютина Т.О., Миньковська Л.В., Орехова Н.В., Плющик Ю.П., Силка В.В.).

Збірник містить тестові завдання для перевірки навчальних досягнень учнів з курсу «Загальна географія» (6 клас) відповідно до чинної програми.

Тестові завдання складено у двох варіантах з усіх тем навчальної програми. Структура тестів подібна до структури тестів зовнішнього незалежного оцінювання знань.

Різні за типом і рівнем складності тестові завдання допоможуть учням систематизувати навчальний матеріал, а вчителям об’єктивно оцінити їх знання.

Збірник адресовано вчителям географії, він є корисним для тематичного узагальнення й самооцінки знань шестикласників, підготовки учнів до зовнішнього незалежного оцінювання.

© НВВ КЗ СОІППО, 2019

Зміст

стор.

Передмова…… 4

1. Тестування як важливий інструмент оцінювання результатів навчальної діяльності учнів……..... 6

2. Тести для перевірки знань за програмою курсу «Загальна географія» (6 клас)……. 6

2.1. Вступ. Розвиток географічних знань про Землю (Лустенко Т.В.)……... 15

2.2. Земля на плані та карті (Орехова Н.В., Ковальчук Р.Є.)……. 24

2.3. Літосфера (Малютина Т.О.)…… 33

2.4. Атмосфера (Миньковська Л.В., Плющик Ю.П.)…….. 41

2.5. Гідросфера. Світовий океан (Гайдукова Н.В.)…… 50

2.6. Гідросфера. Води суходолу (Жутова Т.А.)…….. 57

2.7. Біосфера та ґрунти. Природні комплекси (Силка В.В.)…… 66

2.8. Планета людей (Бартош Є.М.)……... 74

2.9. Література……... 82

Передмова

В умовах становлення нової української школи зміна змісту, форм та методів навчання, збільшення ролі самостійної роботи вихованців, можливість їх широкого доступу до джерел інформації не могли не вплинути на вимоги до рівня навчальних досягнень учнів закладів загальної середньої освіти.

Підвищенню якості знань школярів, підготовці їх до зовнішнього незалежного оцінювання сприяє робота із тестовими завданнями.

Перевірка знань, умінь і навичок учнів за допомогою тестів як одного із методів контролю набуває дедалі більшого поширення. Вітчизняні й зарубіжні дослідники визначають тести як випробування, яке має за мету не тільки перевірити міцність засвоєння знань, умінь і навичок, а й розвивати певні якості особистості в процесі навчання.

Знайомство учнів з різними форматами тестових завдань, формування навиків роботи з тестами при вивченні шкільних курсів географії зміцнює впевненість школярів у власних знаннях, стимулює пізнавальну діяльність до самоосвіти, розвиває творчі можливості, дозволяє одержати об'єктивну оцінку рівня підготовленості до державної підсумкової атестації, зовнішнього незалежного оцінювання.

Посібник містить тестові завдання двох варіантів, які охоплюють весь матеріал з курсу «Загальна географія» 6 класу. Тести дають можливість перевірити засвоєння навчального матеріалу з тем: «Розвиток географічних знань про Землю», «Земля на плані та карті», «Літосфера», «Атмосфера», «Гідросфера», «Біосфера та ґрунти. Природні комплекси», «Планета людей».

Структура тестів відображає багаторівневу структуру розумової діяльності, досліджену Б. Блумом, який виділив шість рівнів мислення: знання – розуміння – використання – аналіз – синтез – оцінювання фактів і інформації та їх застосування для розв'язання завдань реального життя й навчальної діяльності.

Тести містять такі формати завдань:

І. Завдання (№ 1-6) з вибором однієї правильної відповіді із чотирьох запропонованих варіантів. Кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал. При неправильній відповіді та у разі, якщо вказано більше однієї відповіді, або відповідь відсутня, завдання оцінюються в 0 балів.

ІІ. Завдання (№ 7-9) на визначення відповідності. Завдання складається із запитання та двох колонок інформації, позначених цифрами (зліва) та буквами (справа). Виконання завдань передбачає встановлення

відповідності (утворення «логічних пар») між інформацією, позначеною цифрами та буквами. Завдання вважається виконаним, якщо учень встановив відповідність та зробив відмітку на перетині рядків (цифри від 1 до 4) та колонки (букви від А до Д) в таблиці відповіді.

ІІІ. Завдання (№ 10-14) з вибором трьох правильних відповідей із семи запропонованих. Завдання складається із запитання та семи варіантів відповідей, позначених цифрами, серед яких лише три є правильними. Завдання вважається виконаним, якщо учень вибрав та записав три відповіді (цифри) у запропонованому бланку відповіді.

Кожне завдання оцінюється в 0, 1, 2 або 3 бали: 1 бал – за кожну правильну відповідь (цифру) із трьох можливих; 0 балів, якщо не вказано жодного правильного варіанту відповіді (цифри), або один варіант відповіді вказується тричі чи відповідь на завдання не надано. Порядок написання цифр значення не має.

Використання тестових завдань у практичній діяльності набуває нині стрімкого поширення та сприяє підвищенню рівня навчально-пізнавальної діяльності учнів. Систематичний тестовий контроль формує у школярів мотивацію до навчання, дисциплінує їх, дозволяє одночасно визначити результати навчальної діяльності як учнів, так і вчителів, забезпечити вдосконалення освітнього процесу.

При цьому варто зазначити, що складання тестів – це мистецтво, яке потребує копіткої, напруженої праці та не має меж удосконалення.

Навчання без тестуванняя – це все одно,
що гра в баскетбол без кидків м'яча в корзину.
/ Деніс Куі /

Тестування як важливий інструмент оцінювання результатів навчальної діяльності учнів

Вітчизняна дидактика має у своєму арсеналі чимало методів контролю та оцінювання знань учнів. Як правило, це різноманітні усні опитування та письмові контрольні роботи. Та водночас, маючи позитивні риси, вони відзначаються суб'єктивізмом та невідповідністю результатів, їм не вистачає діагностичності й точності, що заважає отримати реальну та об'єктивну інформацію про результати навчання, можливість відкоригувати та вдосконалити знання учнів. Вирішити цю проблему допомагає використання в освітньому процесі методу *тестів*.

Тест (англ. test – **досвід або проба**) являє собою метод виявлення конкретних якостей особистості та інтенсивності їх вираженості, обсягу та якості знань, навичок і вмінь людини за допомогою спеціально підготовлених питань, задач, ситуацій тощо.

У сучасній українській мові слово «тест» означає «проба», «іспит», «перевірка». У практиці тестування розрізняють психологічні й педагогічні тести.

Педагогічний тест – це система завдань специфічної форми, визначеного змісту, зростаючої трудності, яка дозволяє якісно оцінити структуру та виміряти рівень знань, умінь і навичок.

Тест розглядається як система формалізованих завдань, призначених для встановлення освітнього (кваліфікаційного) рівня особи. Письмовий екзамен або контрольна робота, що складається з багатьох запитань різного ступеня складності, на які необхідно дати конкретні короткі письмові відповіді, за якими визначається рівень знань учня.

Тести досягнень – це стандартизовані завдання для перевірки, що конструюються на навчальному матеріалі для визначення факту засвоєння знань, умінь, навичок і оцінювання щодо відповідного еталону. Отже, тестова перевірка складається власне з тесту (завдань та запитань, об'єднаних за певними принципами), що дає можливість встановити факт засвоєння, та еталону (переліку правильних відповідей). Порівняння кількості правильних відповідей учня з еталоном дає знання про рівень засвоєння, а його співвідношення з чіткою шкалою оцінювання – оцінку.

Для того, щоб тести позитивно впливали на освітній процес, слід дотримуватися певних принципів та вимог. У практиці широко використовуються принципи, які розроблено Н. Гронландом, а саме:

- тести мають оцінювати лише ті результати навчання, які збігаються з цілями і піддаються вимірюванню;
- тести мають контролювати типові зразки знань та навичок, отриманих під час навчання;
- тести повинні складатись із завдань, що найбільше підходять для вимірювання навчальних результатів;
- тести мають бути надійними;
- тести повинні сприяти підвищенню якості навчання.

До цих загальних вимог щодо тестів слід додати вимоги, які розроблено В. Беспалько та А. Романовим, зокрема:

1. Бути валідним.

Валідність (відповідність) функціям та змісту навчального матеріалу означає, що кожен вид змісту засвоюється на певному рівні і перевіряється саме цей рівень засвоєння матеріалу.

Наведена нижче таблиця, підготовлена за матеріалами В. Беспалько, розкриває зміст зазначеної вимоги.

Рівень	Умовна назва	Опис рівня діяльності
I	Учнівський	Завдання зорієнтовані на розпізнавання географічних знань. Учень лише здобуває початкові знання, за допомогою яких розрізняє те або інше явище серед подібних. Така діяльність є роботою з підказкою.
II	Алгоритмічний	Завдання зорієнтовані на відтворення географічних знань. Знання цього рівня орієнтовані на відтворення вже вивченого матеріалу, учень лише застосовує засвоєні раніше знання без підказки з боку вчителя.

III	Евристичний	Завдання, спрямовані на застосування знань, на рівень сформованості географічних умінь. Визначається мета, але не зрозуміла ситуація, за якої вона може бути досягнута. Учень самостійно трансформує відому інформацію в нову. Рівень відповідає вмінню вирішувати типові завдання, допомагає перевірити продуктивну діяльність учня на рівні вмінь.
IV	Творчий	Пропонуються завдання, що визначають рівень застосування аналізу і синтезу, оперування географічними знаннями у практичній діяльності. Мета ставиться в загальній формі. Учень використовує знання в нових, нетипових ситуаціях.

2. Бути простим для розуміння та використання.
3. Бути однозначним (не припускати різних трактувань).
4. Бути практичним.
5. Бути прогнозованим.
6. Відповідати віковим особливостям учнів.

Важливим для складання тестових завдань є дотримання наступних вимог:

1. Подавати єдину, чітко сформульовану проблему в основі запитання.
2. Питання повинно бути чітким, лаконічним, зрозумілим, не перевантаженим зайвими словами.
3. Починати завдання з дієслова (допустимим є використання наказової форми цих дієслів: «назви», «зазнач», «встанови», «вилучи зайве», «розстав», «співвіднеси», «вибери», «трансформуй», «укажи», «доведи», «прийми рішення», «уточни» тощо), яке чітко спрямовує учня на те, що він повинен робити.
4. Подавати основу запитання в позитивній формі там, де це можливо.
5. Уникати повторення однакових слів і фраз у запитаннях та в кожній з альтернатив.
6. Питання не повинно містити двозначних слів, некоректних висловів, термінів, що не відповідають програмовим вимогам.
7. Не включати у зміст запитання інформацію з довідкової

літератури, енциклопедій (допускається лише для роботи з обдарованими дітьми, у класах поглибленого вивчення, профільних класах, для індивідуальної роботи).

8. Недопустимо використання питань, які стосуються географічних об'єктів, вивчення яких не передбачено шкільною програмою.

Варіанти відповідей до завдань, що пропонуються, мають відповідати таким вимогам:

1. Бути гомогенними (однорідними).
2. Дистрактори – правдоподібними.
3. Правильна відповідь – короткою.
4. Не рекомендується використовувати як правильну відповідь чи дистрактор фрази «нічого з вищезазначеного», «все з вищезазначеного» або «не знаю».
5. Усі відповіді – наближено до правильної.

Тестування сприяє узагальненню та системному вимірюванню знань, допомагає оцінити знання за обсягом та повнотою, визначити їх мобільність. Характеристики системності, узагальнення та мобільності знань визначаються за допомогою тесту відповідної складності, тоді як обсяг знань перевіряється за допомогою відповідей на певну кількість запитань.

А отже, основними *перевагами* тестового контролю є:

- об'єктивність оцінювання;
- технологічність перевірки робіт, можливість одночасно здійснити педагогічні виміри знань значної кількості учнів;

висока точність отриманих результатів;

- перевірка значного обсягу вивченого матеріалу за порівняно короткий проміжок часу;
- можливість кількісного вимірювання рівня знань та вмінь учнів;
- об'єктивність оцінки незалежно від суб'єктивних умов контролю;
- найбільш повне охоплення знань;
- забезпечення систематичності контролю;
- технологічність тестів (універсальність);
- рівність умов для учнів, які залучаються до тестування;
- зосередження уваги учнів не на формулюванні відповіді, а на осмисленні її суті;
- перевірка знань, а не стилю їх викладення;
- відсутність впливу суб'єктивної думки вчителя на оцінювання знань учнів.

Тестовий контроль дає змогу за короткий час перевірити знання всіх учнів класу з певного навчального матеріалу. Важливо також і те, що тести є доволі зручними для статистичної обробки результатів перевірки.

Таким чином, *тест* – це короткочасне випробування, що проводиться в однакових для всіх учнів умовах, результати якого піддаються кількісному обчисленню.

Застосування тестів сприяє урізноманітненню прийомів перевірки навчальних досягнень школярів. До того ж, тестування забезпечує створення умов для постійного зворотного зв'язку між учнем та вчителем.

Звичайно, тести не є ідеальним засобом оцінювання знань.

Відомі й їхні *недоліки*, серед яких:

- ймовірність угадати правильну відповідь;
- відсутність умов для розвитку усного й письмового мовлення;
- відсутність можливості прослідкувати логіку міркувань учня;
- недостатньо враховуються індивідуальні особливості школярів;
- складність створення якісних тестів;
- відсутність технічних засобів, які могли б спростити здійснення тестування.

Уміння конкретизувати свою відповідь прикладами, логічно і доказово висловлювати свої думки, деякі характеристики знань, вмінь, навичок тестуванням діагностувати неможливо. Це означає, що тестування повинно обов'язково доповнюватись іншими методами контролю.

Слід зазначити, що при оцінюванні результатів тестування необхідно враховувати вимоги до оцінювання навчальних досягнень учнів за 12-бальною шкалою, тобто спочатку класифікувати тести за ступенями складності та вказати ліміт часу, який відводиться на їх виконання.

Серед завдань до Всеукраїнських географічних олімпіад обов'язковими є теоретичні, практичні й тестові.

Половина тестових завдань можуть бути позапрограмними, різнотипними й різнорівневими.

Найпростішими є тестові завдання закритого типу з однією правильною відповіддю. До кожного такого завдання має бути запропоновано чотири варіанта відповіді, з яких тільки одна правильна. Завдання вважається виконаним тоді, коли позначена тільки одна літера – правильна відповідь.

За допомогою таких тестових завдань перевіряється, як учні засвоїли географічні факти, події, поняття і терміни, характерні риси природи тощо.

Цікавими є тестові завдання на визначення відповідності частин або «логічні пари». Вони передбачають вибір взаємопов'язаних понять, явищ, процесів, географічних подій. Відповідь буде правильною тоді, коли визначено та записано всі правильні комбінації цифр і літер. За допомогою таких завдань перевіряють уміння співвідносити географічні поняття та їхні означення, географічні відкриття та наслідки, окремі території та розміщення їх на карті, назви географічних об'єктів і природних комплексів та їх характеристики.

Тестові завдання на визначення правильної хронологічної або логічної послідовності перевіряють уміння співвідносити розташування різних територій у географічній оболонці, характер природних процесів з часом їхнього прояву тощо.

Тест, як система завдань специфічної форми, є науково обґрунтованим інструментом індивідуального контролю та оцінювання результатів навчальної діяльності учнів, потенціал якого може бути використаний вчителями географії тільки за умови врахування теоретичних і методичних засад тестування.

Підвищення популярності тестової форми контролю за якістю знань та вмінь учнів пов'язано із важливістю запровадження в освітній процес інформаційно-комунікаційних технологій, які надають учителю географії широкі можливості для використання їх в практичній роботі. Так, поширенню технології тестування під час вивчення шкільного курсу географії сприяє застосування в освітньому процесі комп'ютерів.

Контроль як невід'ємний структурний компонент процесу навчання, є як завершальним етапом оволодіння певним змістовним блоком, так і своєрідною ланкою, що об'єднує навчальну діяльність школяра в єдину систему.

При правильній організації освітнього процесу контроль сприяє розвитку пам'яті, мислення та інтелектуальних умінь учнів. Він допомагає вчителю отримати об'єктивну інформацію (зворотній зв'язок) про хід навчально-пізнавальної діяльності школярів.

При цьому критерієм оцінки роботи школярів повинен бути не стільки обсяг навчального матеріалу, що залишається в пам'яті, скільки вміння його аналізувати, узагальнювати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, використовувати в життєвих ситуаціях, уміння самостійно здобувати знання.

Тестові завдання із застосуванням комп'ютерних технологій можуть використовуватися для проведення попереднього, поточного, тематичного й підсумкового контролю.

У більшості випадків учителі самостійно розробляють такі тести, або використовують наявні для цього матеріали.

Доцільними для використання під час здійснення контролю є тести *графічного спрямування (фото, малюнки, креслення, діаграми, схеми, таблиці, контурні карти тощо)*, тому що сучасний школяр, маючи комп'ютер, більшість інформації (понад 80 %) отримує через зоровий канал. Тести цього типу сприяють розвитку картографічної грамотності учнів, уміння використовувати отримані географічні знання в практичній діяльності.

Найбільш важливим інструментом для вчителів, які складають тести *графічного спрямування*, є використання комп'ютерної графіки.

Комп'ютерна графіка розглядається як сукупність методів та засобів введення, відображення, редагування, перетворення та документування графічної та символічної інформації для вирішення прикладних задач.

Найбільш поширені програми обробки та перегляду графічних зображень:

- Paint;
- Photpshop;

– Corel Draw;
– Gimp;
– Picpic.

Ці програми є інструментами комп'ютерної графіки, кожен з яких має засоби малювання, засоби обробки, засоби перетворення графічної інформації.

Існує широкий арсенал засобів оформлення тестових завдань. Серед них можна виділити комбінацію текстово-графічних засобів та суто графічні засоби.

Такі засоби та їх можливості залежать від класу задач, для вирішення яких розроблено відповідний графічний редактор.

До переваг тестових завдань графічної спрямованості варто віднести:

а) можливість використовувати графічні форми при виконанні завдань (наприклад, указати потрібний фрагмент зображення);

б) компонування зображення, схеми тощо із заданих фрагментів;

в) доповнення зображення відсутнім фрагментом або підписом;

г) пошук відповідності між текстовими і графічними компонентами тощо.

. За способами зображення географічних об'єктів та явищ графічні тести належать до засобів навчання, які об'єднуються в групу «опис предметів та явищ символами».

Серед них:

а) вербальні посібники (підручники, довідники, зошити на друкованій основі, текстові таблиці);

б) картографічні посібники (настінні, *контурні карти*, атласи, карти-транспаранти, *карти-схеми*);

в) графічні схематичні посібники (схеми структурні, класифікаційні, зв'язків і взаємозв'язків природних і економічних об'єктів та явищ);

г) графічні статистичні посібники (*графіки, діаграми*).

Використання графічних засобів навчання на уроках географії розвиває в учнів уяву, допомагає розкрити сутність і структуру об'єктів та явищ, особливості їх просторового розподілу, сприяє засвоєнню теоретичних знань та отриманню практичних умінь.

Більшість тестів графічної спрямованості складаються на базі джерел інформації, які містить географічна карта.

Карта – спосіб відображення дійсності у вигляді просторової моделі. Розуміючи особливості змісту карти, учні успішно можуть використовувати її як джерело придбання знань. При цьому вони мають засвоїти основні її властивості, навчитися читати карту – пам'ятати і знати розташування, розмір та форму географічного об'єкта.

Для успішного розв'язання *тестових завдань графічної спрямованості*, основою яких є контурна карта зі схематичною графікою, *учні повинні знати*:

а) особливості зображення земної поверхні на планах і картах;

б) умовні знаки карт і способи відображення об'єктів та явищ;

в) способи орієнтування на місцевості без карти, за планом і картою;

г) класифікацію карт за охопленням території і змістом;

д) причини спотворень, що виникають на картах та їх характер;

е) способи створення профілів, графіків, картограм і кардіограм;

ж) генералізацію географічних об’єктів на картах;

уміти:

а) читати загальногеографічні та тематичні карти;

б) використовувати методи накладення і співставлення карт;

в) орієнтуватися на місцевості без карти і за картою (планом);

г) виконувати графічні роботи: складати графіки, профілі, схеми, картосхеми, картограми і картодіаграми;

д) виконувати різні картовимірювальні роботи;

е) складати на основі використання карт географічні описи і характеристики окремих об’єктів та територій.

Вивчення курсу шкільної географії передбачає формування в учнів знань про способи зображення об’єктів на тематичних картах та вмінь складати карти-схеми і картограми. Найбільш поширеними є:

– способи якісного фону (геологічна, політична, ґрунтова), значковий (корисних копалин);

– ареалів (сільськогосподарських культур);

– знаків руху вантажопотоків;

– ізоліній (кліматична).

Картодіаграма – це карта, яка відображає сумарні відмінності будь-яких явищ у межах певних одиниць територіального поділу відповідними цьому поділу діаграмними фігурами.

Картограма – карта, на якій за допомогою різного штрихування зображено різну інтенсивність явища.

Картосхеми використовуються для показу міжгалузевих виробничих зв’язків.

У змісті сучасного шкільного курсу географії виокремлено об’єкти реальної дійсності, що вивчаються та мають соціальне значення через низку географічних компетенцій, до яких, зокрема належить *картознавча* (зображення географічних об’єктів на картах, глобусах, планах, картосхемах; наявність картографічної грамотності та культури; набуття картографічних знань, умінь і навичок).

Орієнтування в просторі за допомогою карт, уміння читати карту є однією з ключових компетентностей, необхідних людині, незалежно від її майбутньої професії. Саме тому серед найважливіших навичок, які випускники закладів загальної середньої освіти повинні отримати при вивченні географії,– використання різних видів географічних карт у практичній діяльності.

Важливу роль у формуванні прикладних знань відіграє правильна організація систематичної роботи з контурними картами, відбір необхідного картографічного матеріалу для складання тестових завдань графічного спрямування та подальшого їх використання під час проведення

попереднього, поточного, тематичного та підсумкового контролю знань учнів.

Таким чином, використання тестів на різних етапах вивчення предмету – неодмінна умова вдосконалення освітнього процесу, ефективна форма визначення стану сформованості географічної компетентності учнів. Систематична перевірка знань, умінь, навиків школярів за допомогою тестових завдань виховує в них відповідальне ставлення до навчання, дозволяє виявити їх індивідуальні особливості, надає більш достовірну інформацію про досягнення і прогалини в їх підготовці, дозволяє вчителю географії керувати процесом навчання.

Водночас уміння працювати з тестами є важливою складовою географічної компетентності вчителя географії. Тож варто пам’ятати: які форми контролю і зміст завдань ми плануємо, такі знання і отримаємо.

ТЕМА 1. ВСТУП. РОЗВИТОК ГЕОГРАФІЧНИХ ЗНАНЬ ПРО ЗЕМЛЮ

І варіант

Завдання з вибором однієї правильної відповіді (№ 1-6)

► *Для того, щоб виконати завдання, необхідно в* ***БЛАНКУ ВІДПОВІДЕЙ*** *поставити позначку* ⊠ *під однією з чотирьох літер*

1. *Під якою назвою материк Африку зображували на стародавніх картах?*

А Абіссінія
Б Нубія
В Лівія
Г Карфаген

1	А	Б	В	Г

2. *Мореплавці якого стародавнього народу здійснили першу подорож навколо Африки?*

А шумери
Б перси
В греки
Г фінікійці

2	А	Б	В	Г

3. *Карта якого стародавнього вченого зображена на малюнку?*

А Птолемея
Б Ератосфена
В Бегайма
Г Страбона

3	А	Б	В	Г

4. *Уявлення про світ якого народу відображає малюнок?*

А єгиптян
Б слов'ян
В греків
Г індійців

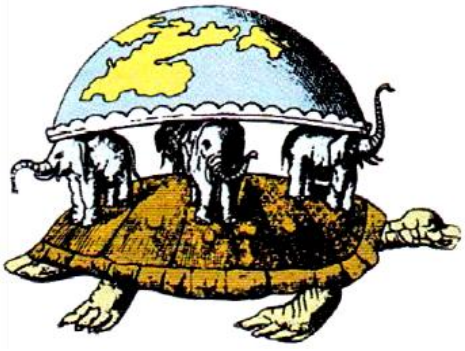

4	А	Б	В	Г

5. *Виберіть твердження, яке є правильним щодо картосхеми подорожі*

А вікінги відкрили Норвегію і Швецію

Б при пошуках нових земель Христофор Колумб користувався картами та описами берегів Америки, складеними Лейфом Еріксоном

В вікінги шукали морський шлях до Індії

Г відкриття норманів залишились невідомими для цивілізованого світу майже до наших днів

5	А	Б	В	Г

6. *Укажіть материк, на вивчення якого найбільше спрямовано сучасні дослідження українських учених*

А Австралія

Б Африка

В Південна Америка

Г Антарктида

6	А	Б	В	Г

<u>Завдання на встановлення відповідності (логічні пари) (№ 7-9)</u>

► *До кожного завдання подано інформацію, позначену цифрами (ліворуч) і буквами (праворуч). Для виконання завдання необхідно встановити відповідність інформації, позначеної цифрами та буквами (утворити логічні пари) та поставити позначку* ☒ *в* ***БЛАНКУ ВІДПОВІДЕЙ***

7. *Установіть відповідність між дослідником та географічною територією, з якою пов'язано його відкриття (вивчення)*

1 перша навколосвітня подорож	**А** 1577-1580 р.р.
2 подорож Бартоломеу Діаша	**Б** 1492 р.
3 подорож Христофора Колумба	**В** 1497-1499 р.р.
4 відкриття морського шляху до Індії	**Г** 1519-1521р.р.
	Д 1487-1489 р.р.

7		А	Б	В	Г	Д
	1					
	2					
	3					
	4					

8. *Установіть відповідність між дослідником та географічною територією, з якою пов'язано його відкриття (вивчення)*

1 Христофор Колумб	**А** Австралія
2 Марко Поло	**Б** Антарктида
3 Фадей Белінсгаузен	**В** Америка
4 Віллем Янсзон	**Г** Китай
	Д Гренландія

8	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

9. *Установіть відповідність між мореплавцем та країною, під прапором якої він здійснював відкриття*

1 Васко да Гама	**А** Росія
2 Джеймс Кук	**Б** Іспанія
3 Фернан Магеллан	**В** Англія
4 Іван Крузенштерн	**Г** Голландія
	Д Португалія

9	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

<u>Завдання з вибором трьох правильних відповідей із семи запропонованих варіантів відповідей (№ 10-14)</u>

► *Завдання 10-14 мають по сім варіантів відповіді, серед яких лише три правильні. Виберіть три цифри, що позначають правильні, на Вашу думку, варіанти відповіді, та запишіть їх у* ***БЛАНКУ ВІДПОВІДЕЙ***

10. *Оберіть три твердження, які є правильними до наведеної картосхеми подорожі*

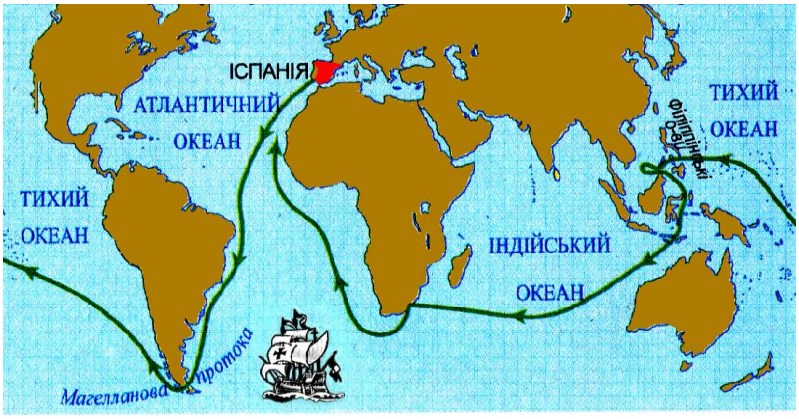

1 під час цієї подорожі загинув Фернан Магеллан

2 кораблі спочатку перетнули Індійський океан, а потім Тихий

3 за результатами подорожі відкрито новий материк – Австралію

4 до берегів Іспанії повернувся лише один з п'яти кораблів експедиції – «Вікторія»

5 перший мореплавець, який здійснив навколосвітню подорож, – Хуан Елькано

6 експедиція пройшла через Магелланову протоку із заходу на схід

7 Фернан Магеллан назвав океан Тихим, зважаючи на миролюбство острів'ян, які його вітали на численних островах

10			

11. *Оберіть три твердження щодо діяльності вченого, зображеного на портреті*

1 виявив, що Христофор Колумб так і не досяг Азії

2 першим використав географічні координати для точного нанесення географічних об'єктів

3 назвав досліджувані ним землі Новим Світом

4 відкрив морський шлях до Індії

5 його ім'ям названо частину світу

6 першим досить точно визначив розміри Землі

7 він уперше довів ідею кулястості Землі

11			

12. *Оберіть три твердження, які є правильними до наведеної картосхеми подорожі*

1 відображає перше плавання європейців до Індії морями

2 на ній зображено шлях Марко Поло до Індії

3 на зворотному шляху експедиція загинула

4 дослідник, який здійснив подорож, досяг мети, яку ставив перед собою Христофор Колумб, але зробив це іншим шляхом

5 ця подорож відбулася на рік раніше за плавання Христофора Колумба

6 дослідник, який здійснив подорож, використав досвід і результати плавання Бартоломеу Діаша

7 це – плавання фінікійців за наказом фараона Нехо

12			

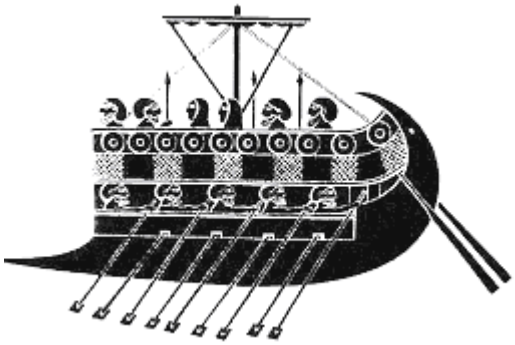

13. *Оберіть три твердження, які є правильними щодо відкриття материка, зображеного на карті*

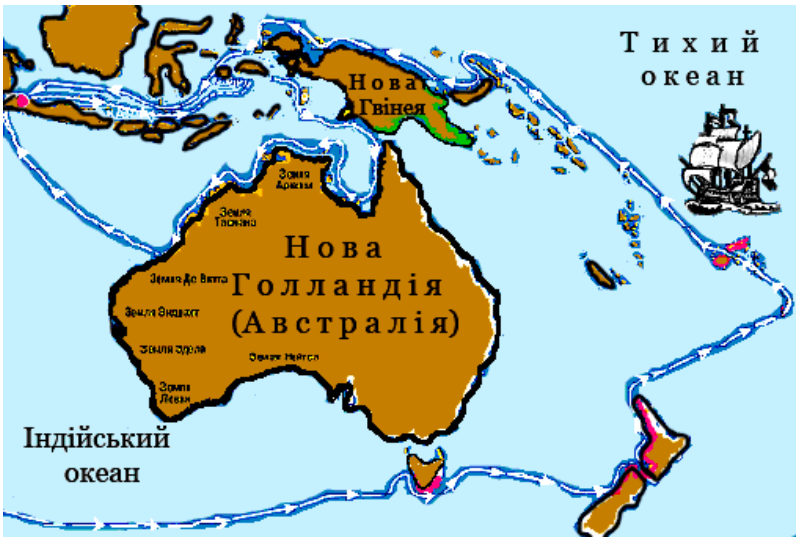

1 відкритий Віллемом Янсзоном у 1606 році

2 АбельТасман випадково відкрив материк під час своєї навколосвітньої подорожі

3 цей материк відкрив Джеймс Кук

4 дослідження берегів цього материка було завершено майже через два століття після його відкриття через те, що голландці приховали від світу свої справжні карти

5 відкритий материк став головним джерелом прянощів для Європи

6 з материків земної кулі його було відкрито останнім

7 Абель Тасман довів, що ця територія є окремим материком

13			

14. *Оберіть три твердження, які містять правильну оцінку наслідків географічних відкриттів і досліджень*

1 завдяки винаходу Птолемеєм географічних координат, карти стали набагато точнішими

2 після подорожі Васко да Гами європейці дізналися про існування Індії

3 «Книга чудес» Марко Поло до нашого часу є важливою як джерело знань про стародавній Китай

4 математичні розрахунки грецьких учених-географів були неточними і придатними тільки для античного світу

5 усі невідомі у «старому Світі» материки було відкрито в епоху Великих географічних відкриттів і досліджень

6 внутрішні райони материків досліджувалися одночасно з їх відкриттям

7 подорож Фернана Магеллана є доказом кулястості Землі

14			

ТЕМА 2. ЗЕМЛЯ НА ПЛАНІ ТА КАРТІ

І варіант

Завдання з вибором однієї правильної відповіді (№ 1-6)

► *Для того, щоб виконати завдання, необхідно в* ***БЛАНКУ ВІДПОВІДЕЙ*** *поставити позначку* ⊠ *під однією з чотирьох літер*

1. *Напрямок на північ на глобусі та картах показує*

А меридіан
Б спеціальна стрілочка
В паралель
Г екватор

1	А	Б	В	Г

2. *Найдетальніше зображено територію на карті, що має масштаб*

А 1:1 500
Б 1:15 000
В 1:150 000
Г 1:15 000 000

2	А	Б	В	Г

3. *Лінії на карті, що з'єднують точки з однаковою висотою, називають*

А бергштрихами
Б горизонталями
В ватерлініями
Г ізотермами

3	А	Б	В	Г

4. *Відстань від екватора до певного місця, виражена в градусах, – це:*

А географічна широта
Б географічна довгота
В меридіан
Г азимут

4	А	Б	В	Г

5. *Дальність спостереження горизонту залежить від*

А щільності забудови території
Б збільшувальної здатності бінокля
В гостроти зору спостерігача
Г радіуса Землі та висоти спостереження

5	А	Б	В	Г

6. *Точка, яка має південну широту 90^0 – це*

А Північний полюс
Б Південний полюс
В Антарктида
Г південний тропік

6	А	Б	В	Г

<u>Завдання на встановлення відповідності (логічні пари) (№ 7-9)</u>

► *До кожного завдання подано інформацію, позначену цифрами (ліворуч) і буквами (праворуч). Для виконання завдання необхідно встановити відповідність інформації, позначеної цифрами та буквами (утворити логічні пари) та поставити позначку* ☒ *в* ***БЛАНКУ ВІДПОВІДЕЙ***

7. *Установіть відповідність між термінами та їх правильними характеристиками*

1 екватор	**А** уявна лінія, що з'єднує два полюси Землі
2 паралель	**Б** уявна лінія навколо якої обертається Земля
3 меридіан	**В** об'ємна модель Землі
4 глобус	**Г** лінія, проведена паралельно екватору
	Д найдовша паралель Землі

7	**А**	**Б**	**В**	**Г**	**Д**
1					
2					
3					
4					

8. *Установіть відповідність між азимутами та напрямами горизонту*

1 захід	**А** 90^0
2 північ	**Б** 225^0
3 південний схід	**В** 270^0
4 південний захід	**Г** 0^0
	Д 135^0

8	**А**	**Б**	**В**	**Г**	**Д**
1					
2					

9. *Установіть відповідність між числовим та іменованим масштабом*

1 1:200	**А** в 1 см – 2 км
2 1:20000	**Б** в 1 см – 2 м
3 1:200 000	**В** в 1 см – 20 км
4 1:2000 000	**Г** в 1 см – 20 м
	Д в 1 см – 200 м

9	**А**	**Б**	**В**	**Г**	**Д**
1					
2					
3					
4					

<u>Завдання з вибором трьох правильних відповідей із семи запропонованих варіантів відповідей (№ 10-14)</u>

► *Завдання 10-14 мають сім варіантів відповіді, серед яких лише три правильні. Виберіть три цифри, що позначають правильні, на Вашу думку, варіанти відповіді, та запишіть їх у* ***БЛАНКУ ВІДПОВІДЕЙ***

10. *Оберіть три правильних твердження щодо масштабу, який використовується в картографії*

1 дрібномасштабні карти – карти, масштаб яких 1:200 000 і менше
2 великомасштабні карти – карти, масштаб яких 1:200 000 і більше
3 середньомасштабні карти – карти, масштаб яких від 1:200 000 до 1:1 000 000
4 дрібномасштабні карти – карти, масштаб яких 1:1 000 000 і більше
5 безмасштабні карти – карти, масштаб яких 1:1
6 дрібномасштабні карти – карти, масштаб яких від 1:1 000 000 і менше
7 дрібномасштабні карти – карти, масштаб яких від 1:1 000 00 і менше

10			

11. *Оберіть три правильних твердження щодо наведеного плану*

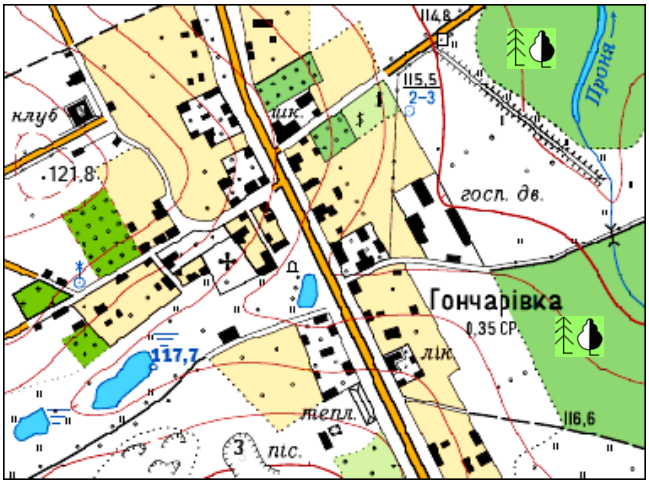

1 береги річки Проні зайнято переважно луками
2 загальний нахил місцевості – на північний схід
3 горизонталі проведено через 1 м
4 школа має значно вищу абсолютну висоту, ніж лікарня
5 клуб знаходиться на північ від церкви
6 найвища точка на карті має висоту 117,7 м
7 глибина піщаного кар'єру становить 3 м

11			

12. *Укажіть три рекомендації, які допоможуть вам правильно орієнтуватись на місцевості*

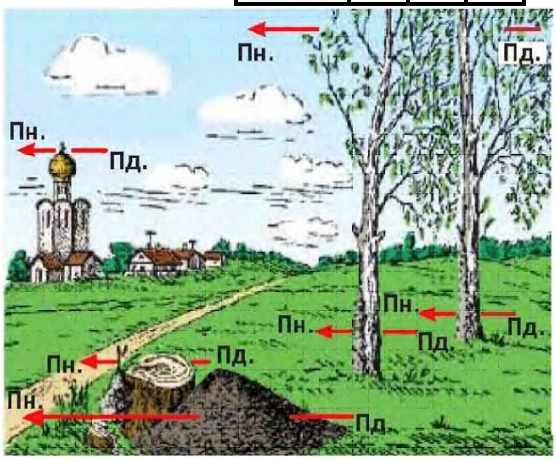

1 крона дерев з південного боку густіша
2 мох краще росте з південного боку стовбура дерев та пеньків
3 мурахи закривають входи з південного боку мурашника, щоб уникнути перегріву
4 мурашник крутіший з північної сторони
5 у лісах північної півкулі густота крони хвойних дерев зростає з рухом на північ
6 вівці завжди протоптують стежки з північної сторони лісу, оскільки там росте соковитіша, смачніша трава
7 річні кільця пня з південного боку ширші

12			

13. *Оберіть три правильних твердження щодо поданої картосхеми*

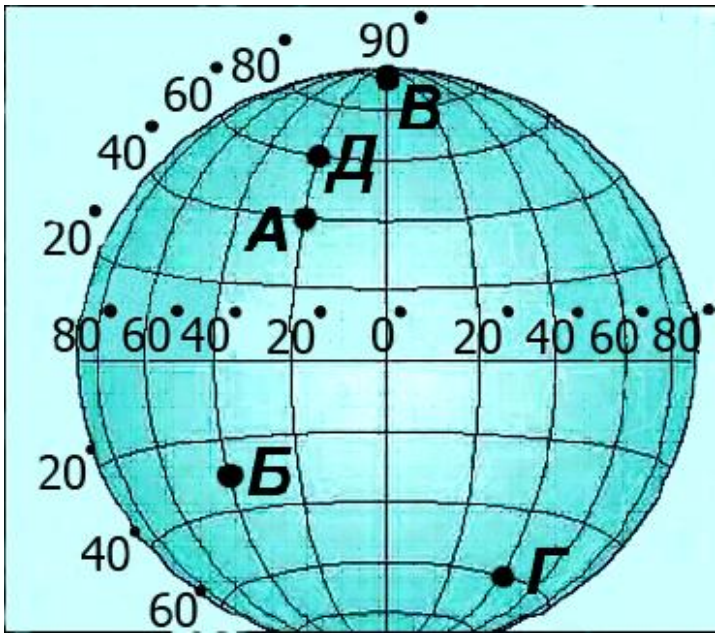

1 відстань від точки **А** до точки **Д** – 2220 км

2 азимут від точки **Г** на точку **В** становить 0°

3 координати точки **В** – 90° пн. ш.

4 географічна широта точки **Б** – 35° пн. ш.

5 різниця в довготі між точками **А** і **Д** становить 10°

6 географічна широта точки **Г** – 50° пн. ш.

7 географічна довгота точки **А** – 20° сх. д.

13			

14. *Оберіть три правильні твердження*

1 якщо числовий масштаб становить 1: 500 000, то іменований – в 1 см – 500 км

2 якщо іменований масштаб становить в 1 см – 5 км, то числовий – 1: 500 000

3 масштаб карти, на якій сад площею 1 га займає площу 1 $см^2$ становить 1:10 000

4 масштаб карти, на якій сад площею 1 га займає площу тільки 1 $см^2$ – 1:100 000

5 масштаб карти, на якій сад реальною площею 100 га займає площу 1 $см^2$ – в 1 см – 100м

6 масштаб карти, на якій сад квадратної форми на ній займає площу в 4 рази меншу, ніж на карті масштабу 1:100 000 становить 1:250 000

7 масштаб карти, на якій сад квадратної форми на ній займає площу в 4 рази меншу, ніж на карті масштабу 1:100 000 становить 1:200 000

14			